

Regionalni razvoj Hrvatske

Travešić, Ana Marija

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:259659>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-01**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet ekonomije i turizma
„Dr. Mijo Mirković“

ANA MARIJA TRAVEŠIĆ

REGIONALNI RAZVOJ HRVATSKE

Završni rad

Pula, 2021.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
Fakultet ekonomije i turizma
„Dr. Mijo Mirković“

ANA MARIJA TRAVEŠIĆ

REGIONALNI RAZVOJ HRVATSKE

Završni rad

JMBAG: 0303073380, redovna studentica
Studijski smjer: Menadžment i poduzetništvo

Predmet: Gospodarstvo Hrvatske

Znanstveno područje: Društvene znanosti

Znanstveno polje: Ekonomija

Znanstvena grana: Opća ekonomija

Mentorica: izv. prof. dr. sc. Kristina Afrić Rakitovac

Pula, rujan 2021.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisana Ana Marija Travešić kandidat za prvostupnika poslovne ekonomije, smjera menadžment i poduzetništvo ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mojeg vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

U Puli, _____, 2021. Godina

IZJAVA O KORIŠTENJU AUTORSKOG DIJELA

Ja, Ana Marija Travešić dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom Regionalni razvoj Hrvatske koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu sa Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, _____ 2021. godina

Potpis

SADRŽAJ

1.UVOD	1
2.REGIONALNA POLITIKA	2
2.1.Regionalna ekonomska politika	2
2.2.Regionalna politika Europske unije.....	3
2.2.1. <i>Instrumenti regionalne politike Europske unije</i>	4
2.3.Regionalna politika Republike Hrvatske	7
3.REGIONALNA KONKURENTNOST HRVATSKE	10
3.1. Regionalni indeks konkurentnosti	10
3.2. Indeks razvijenosti 2015.godina	13
3.3. Indeks razvijenosti 2017.godina	15
4.ANALIZA REGIONALNE KONKURENTNOSTI ODABRANIH ŽUPANIJA	18
4.1.Vukovarsko – srijemska županija.....	18
4.2.Primorsko – goranska županija.....	22
4.3. Usporedba odabranih županija	26
5.ZAKLJUČAK	29
LITERATURA	30
POPIS SLIKA	33
POPIS TABLICA	34
SAŽETAK	35
SUMMARY	36

1.UVOD

Tema ovog završnog rada je regionalni razvoj Republike Hrvatske. Hrvatske regije su različitih razvojnih čimbenika i obilježja te se smatra kako njihove karakteristike nisu dovoljno iskorištene. Ulaskom Republike Hrvatske u Europsku uniju raste značenje regionalne razvojne politike. Europska unija ima određene fondove namijenjene regionalnom razvoju te je iznimno važno znati iskoristiti i biti dobro pripremljen za korištenje istih. Važno je smanjiti regionalne razvojne razlike te stvarati povoljne uvjete koji će Republici Hrvatskoj omogućiti da se razvije u željenom smjeru. Vrlo je važno stvarati uvjete koji će Republici Hrvatskoj omogućiti da se u što kraćem vremenu približi prosječnoj razini gospodarskog razvoja ostalim državama Europske unije.

Glavni cilj politike regionalnog razvoja je pridonijeti društveno – gospodarskom razvoju Republike Hrvatske. To je moguće ostvariti isključivo stvaranjem uvjeta koji će različitim dijelovima zemlje omogućavati realizaciju razvojnih potencijala te jačanje konkurentnosti.

Cilj rada je analizirati odabrana obilježja regionalnog razvoja Hrvatske putem odabranih indikatora regionalne konkurentnosti i komparacijom odabranih županija.

Rad se pored Uvoda i Zaključka sastoji od tri poglavlja. U prvom dijelu rada dano je pojmovno određenje regionalnog razvoja te su prikazana odabrana obilježja regionalne politike Europske unije i Republike Hrvatske. U drugom dijelu rada prikazani su pokazatelji koji nam služe za mjerenje konkurentnosti u Republici Hrvatskoj. U Hrvatskoj se koristi regionalni indeks konkurentnosti i regionalni indeks razvijenosti. Treći dio rada odnosi se na prikaz regionalnog razvoja Vukovarsko – srijemske županije i Primorsko – goranske županije.

Prilikom izrade rada korištene su slijedeće metode znanstveno istraživačkog rada: analize, sinteze, diskripcije te sintetička metoda.

2.REGIONALNA POLITIKA

Regionalna politika je instrument financijske solidarnosti i kohezije Europske unije čiji je glavni cilj smanjenje razvojnih razlika među regijama. Kako bi lakše razumijeli cijeli ovaj sustav, prvo moramo razraditi što je to regionalni razvoj te kako regionalna politika utječe na razvoj. Povezano s time biti će prikazana regionalna politika Europske unije, a isto tako i regionalna politika Republike Hrvatske.

2.1.Regionalna ekonomska politika

Riječ politika asocira na mjere i aktivnosti u svrhu ostvarivanja ciljeva. Temeljna zadaća ekonomske politike je amortiziranje potencijalnih strukturnih konflikata i usmjeravanje ekonomskog procesa kako bi se ostvarili ciljevi razvoja društva. Ekonomsku politiku moguće je voditi kroz mikro i makro organizacijsku razinu kroz koju se materijaliziraju brojne aktivnosti mijenjajući financijski i realni sektor. Mikro politika se odnosi na ekonomske aktivnosti kućanstva, pojedinaca i njihove raspodjele, razmjene i potrošnje robe i usluga. Dok makro razina podrazumijeva aktivnosti u pojedinim strukturnim dijelovima, od lokalne i regionalne razine do razine države i šire.¹

Kako bi ekonomska politika bila uspješna mora uzeti u obzir jasnu sliku stanja gospodarske i socijalne strukture društva i sadržajno i vremenski precizno određene razvojne ciljeve. Regionalnu ekonomsku politiku obilježavaju razlike u teorijskim i praktičnim pristupima. To je posljedica ekonomskih, socijalnih, prirodnih, političkih i društvenih obilježja regija. Dakle, ekonomsku politiku čini skup sadržaja koji određuju gospodarski rast i razvoj. Svaka je politika, pa tako i regionalna uvjetovana stanjem strukture i ciljevima koji se žele postići. Tako dominiraju pitanja vezana za urbanizaciju i razvoj gradova, razmještaj proizvodnih snaga, lokacijsku politiku, demografsku politiku, politiku zapošljavanja, politiku upotrebe i uređenje prostora i slično. No, većinom se najvažnije pitanje odnosi na neravnomjernosti i politiku razvoja slabije razvijenih područja.²

¹ Bogunović A., Regionalna ekonomika i politika, Ekonomski fakultet Zagreb, 2011.godina, str. 51

² Op. cit. pod 1, str. 119

2.2.Regionalna politika Europske unije

Europska unije je zajednica koja se zasniva na četiri temeljne slobode – sloboda kretanja ljudi, usluga, robe i kapitala. Zamišljeno je da će to biti unija gdje će se poboljšati makroekonomski pokazatelji svih zemalja članica i svih regija, a sve to uz smanjivanje razlika između bolje razvijenih područja i onih slabije razvijenih. Smanjivanje tih razlika se trebalo prije svega provesti razvojem onih najmanje razvijenih na području Europske unije. Kao glavni alat provedbe politike pojavljuje se regionalna politika Europske unije.³ Kohezijska politika, odnosno regionalna politika Europskoj uniji služi za smanjivanje gospodarskih i socijalnih razlika između regija zemalja članica, poticanjem njihovog razvoja.U Europskoj uniji postoje vrlo velike razlike u razvijenosti između zemalja, a još više između regija. Sve su zemlje članice suočene s nejednakostima u regionalnom razvoju, međutim zajedničko bavljenje regionalnom politikom razvijalo se s povećanjem broja siromašnih zemalja članica. Regionalna politika temelji se na financijskoj solidarnosti koja treba osigurati da sve regije i njezini građani mogu iskoristiti prednosti tržišta, te europske i monetarne unije.⁴ Kohezijska politika je usmjerena na ruralna područja, područja zahvaćena industrijskom tranzicijom i regije koje su izložene prirodnim ili demografskim poteškoćama. Dakle, pokriva sve regije i gradove Europske unije s ciljem unapređenja kvalitete života.

Kada se govori o regionalnoj politici Europske unije, govori se o nastojanju da se postigne smanjivanje postojećih razlika u razini razvoja između regija Europske unije. Europska unija uvažava regije kao značajne dionike te tako njima pruža priliku za povlačenje značajnih sredstava iz fondova Europske unije. Na ciljeve politike Europske unije troši se jedna trećina proračuna Europske unije. Vijeće ministara i Europski parlament određuju visinu proračuna i pravila trošenja sredstava iz strukturnih fondova. Za svaku zemlju članicu potrebno je izraditi dokument kojim se usmjerava u koja područja treba više ulagati i tako nastaje sedmogodišnji plan za utrošak novaca iz pet fondova Europske unije.⁵

³ Devčić A., M. Šostar, Regionalni razvoj i fondovi EU; Prilike i izazovi, Veleučilište u Požegi, 2015. godina, str. 93

⁴ Kersan – Škabić I., Ekonomija Europske Unije, Drugo izdanje, Pula, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Fakultet ekonomije i turizma Dr. Mijo Mirković, 2015. Godina, str. 173

⁵Devčić A., M. Šostar,Regionalni razvoj i fondovi EU; Prilike i izazovi, Veleučilište u Požegi, 2015. godina, str. 91

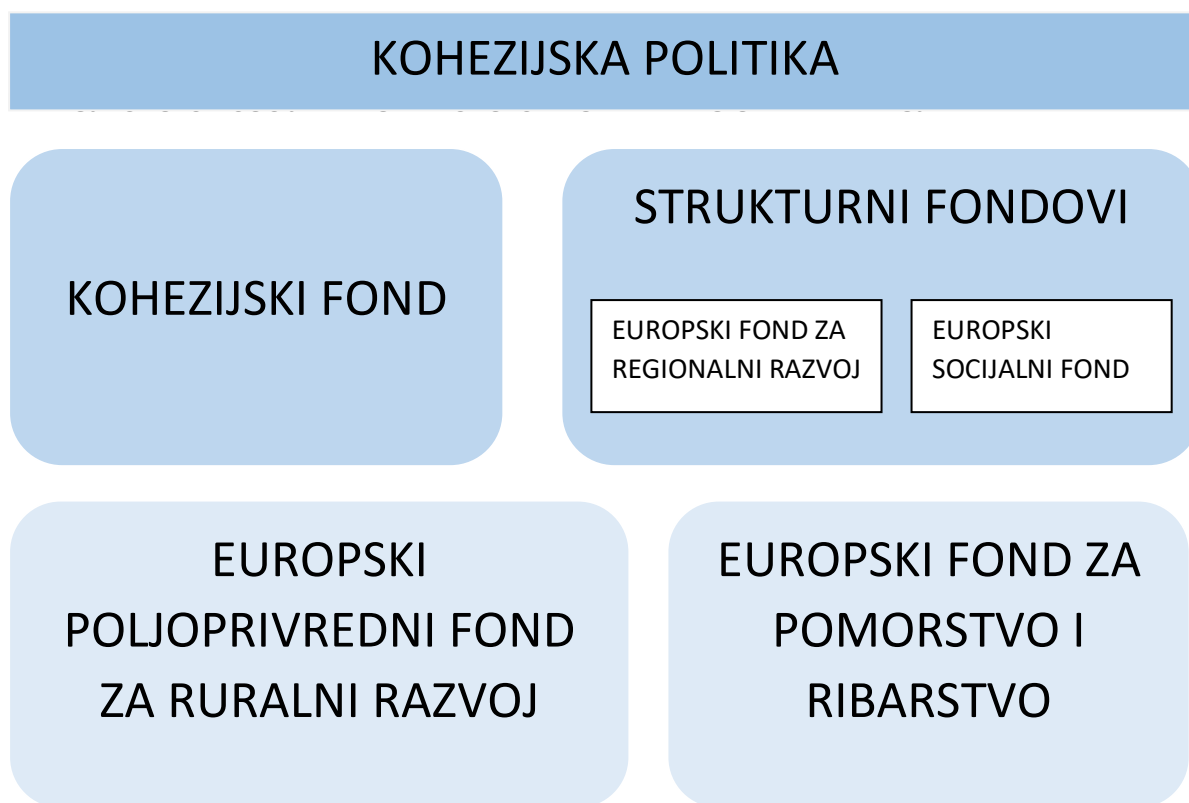
2.2.1. Instrumenti regionalne politike Europske unije

Sve aktivnosti instrumenata regionalne politike trebaju se temeljiti na pet načela:

1. Načelo koncentracije – odnosi se na geografsku koncentraciju regija prema određenim kriterijima. Definirana je stvaranjem statističkih regija, NUTS 2 razine.
2. Načelo programskog planiranja – sredstva regionalne politike planiraju se u okviru proračuna Europske unije čiji se plan prihoda i rashoda donosi u višegodišnjim financijskim okvirima na temelju kojeg se usvaja godišnji plan.
3. Načelo pridodavanja – Europska unija ne financira u potpunosti nijedan projekt, nego se zahtijeva sudjelovanje nacionalnih, regionalnih i lokalnih izvora.
4. Načelo partnerstva – obuhvaća proces dogovaranja između Europske komisije i zemalja članica o aktivnostima regionalne politike.
5. Načelo efikasnosti – postoji proces nadgledavanja i provjere trošenja sredstava regionalne politike⁶

⁶ Devčić A., Šostar M., Regionalni razvoj i fondovi EU; Prilike i izazovi, Veleučilište u Požegi, 2015. godina, str. 104

Slika 1: Europski strukturni i investicijski fondovi

Izvor: Devčić A., Šostar M., Regionalni razvoj i fondovi EU; Prilike i izazovi, Veleučilište u Požegi, 2015. godina, str. 104

Slika 1 prikazuje instrumente regionalne politike, a to su Kohezijski fond, Europski fond za regionalni razvoj, Europski socijalni fond, Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj te Europski fond za pomorstvo i ribarstvo.

Kohezijski fond osnovan je 1992.godine Ugovorom iz Maastrichta i namijenjen je državama članicama Europske unije čija je vrijednost bruto nacionalnog proizvoda po stanovniku manja od 90% prosjeka Europske unije. Kohezijski fond potiče smanjivanje gospodarskih i socijalnih razlika te promicanje održivog razvoja. Za razdoblje od 2014. do 2020. godine, Kohezijski fond je usmjeren na čak 15 država članica (Bugarska, Hrvatska, Cipar, Republika Češka, Estonija, Grčka, Mađarska, Latvija, Litva, Malta, Poljska, Portugal, Rumunjska, Slovačka i Slovenija). Većinom se radi o financiranju velikih projekata pa su korisnici tijela javne vlasti.⁷

Europski fond za regionalni razvoj počinje s radom 1975. godine i namijenjen je za financiranje projekata ekonomske i socijalne kohezije, te nastoji da se smanje

⁷ Europska komisija, Kohezijski fond, https://ec.europa.eu/regional_policy/hr/funding/cohesion-fund/

razlike između regija unutar Europske unije. Usmjeren je na inovacije i istraživanje, digitalni program i veću kvalitetu tehnologija, podršku mladim i srednjim poduzetnicima, klimatske promjene i prijelaz na gospodarstvo s niskim udjelom ugljika, usluge od općeg gospodarskog interesa, povećanje kapaciteta institucija i učinkovitiju javnu administraciju, zdravstvenu, obrazovnu i socijalnu infrastrukturu, te održivi urbani razvoj. Sredstva fonda mogu koristiti istraživački centri, lokalne i regionalne vlasti, škole, državna uprava, mala i srednja poduzeća, sveučilišta, javna tijela, nevladine i volonterske organizacije.⁸

Europski socijalni fond prvi je od osnovanih fondova 1958. godine i on je jedan od strukturnih fondova Europske unije. Njegov osnovni cilj je smanjenje razlika životnog standarda u državama članicama kroz promicanje ekonomske i socijalne kohezije. Ovaj fond je usmjeren na poticanje poduzetništva, pruža pomoć u pronalaženju boljeg radnog mjesta i uspostavlja pravednije mogućnosti prilikom zapošljavanja. U Republici Hrvatskoj na prvom mjestu za financiranje su zapošljavanje, obrazovanje, socijalno uključivanje i razvoj civilnog društva. Svaka zemlja članica u suradnji s Europskom komisijom odabire jedan ili više programa koji će financirati ovaj fond tijekom sedmogodišnjeg razdoblja. Ovaj fond izdvaja novčana sredstva za financiranje desetak tisuća projekata vezanih uz zapošljavanje koji se provode na lokalnoj, regionalnoj i državnoj razini diljem Europske unije. Projekti koje financira su raznoliki po svrsi, veličini i ciljevima. Usmjereni su na obrazovne sustave, nastavnike i školsku djecu, mlađe i starije posloprimce i potencijalne poduzetnike.⁹

Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj ključ je razvoja svakog poljoprivrednika. On ima za cilj jačanje europske politike ruralnog razvoja i pojednostavljivanje njezine provedbe. Ovaj fond pridonosi ekološkoj i teritorijalnoj ravnoteži, zaštiti klimatskih uvjeta i uvođenju inovacija u poljoprivredni sektor. Sredstvima programa mogu se koristiti poljoprivredni gospodarski subjekti, poljoprivredne organizacije, udruge i sindikati, udruge za zaštitu okoliša, udruge žena, mediji, poljoprivrednici, šumari i mladi.¹⁰

⁸ Europski fondovi, Europski fond za regionalni razvoj, <http://europski-fondovi.eu/program/europski-fond-za-regionalni-razvoj>

⁹ Europski socijalni fond, <http://www.esf.hr/europski-socijalni-fond/>

¹⁰ Europski fondovi, Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj, <http://europski-fondovi.eu/eafrd>

Europski fond za pomorstvo i ribarstvo od 2009. godine osigurava sredstva ribarskoj industriji i priobalnim zajednicama s ciljem postizanja gospodarske i ekološke održivosti. Fond je osmišljen tako da osigura održivo ribarstvo i industriju akvakulture. Gospodarski subjekti i udruge u državama članicama mogu se prijaviti za sredstva iz Europskog fonda za pomorstvo i ribarstvo. Prema načelu sufinanciranja omjer ovisi o samoj vrsti projekta.¹¹

2.3.Regionalna politika Republike Hrvatske

Republika Hrvatska je od svog osamostaljenja donijela mnoge zakone kako bi što bolje pomogla nedovoljno razvijenim krajevima. Regionalna politika je dugi niz godina bila usmjerena na obnavljanje ratom porušenih područja prema stvaranju moderne politike koja je poticala ravnomjerniji regionalni razvoj. Ta politika podrazumijeva planiranje, provođenje i koordinaciju aktivnosti regionalne razvojne politike. Kako bi se uspostavili temelji upravljanja politikom regionalnog razvoja, 2009. godine donesen je prvi Zakon o regionalnom razvoju.¹²

U skladu sa Zakonom o regionalnom razvoju Republike Hrvatske „opći cilj regionalnog razvoja je pridonijeti društveno gospodarskom razvoju Republike Hrvatske, u skladu s načelima održivog razvoja, stvaranjem uvjeta koji će svim dijelovima zemlje omogućavati jačanje konkurentnosti i realizaciji vlastitih razvojnih potencijala. Nastoji se osigurati povezanost lokalnih i regionalnih potreba s ciljevima kohezijske politike Europske unije. Jednako tako, nastoji se pomoći slabije razvijenim područjima, te što učinkovitije iskoristiti sredstva europskih strukturnih i investicijskih fondova koja su namijenjena regionalnom i urbanom razvoju.Kako bi se potaknulo korištenje fondova u područjima koja najviše zaostaju u Hrvatskoj, uvedena je obveza sufinanciranja pripreme i provedbe razvojnih projekata na potpomognutim područjima u skladu s proračunskim mogućnostima.¹³

Snaženju lokalnih i regionalnih sudionika pridonijela je priprema Hrvatske za kohezijsku politiku i samo sudjelovanje u njoj. Tako se ponovo 2014. godine donio Zakon o regionalnom razvoju. Prema tom Zakonu cilj politike regionalnog razvoja je

¹¹ Europski fondovi, Europski fond za pomorstvo i ribarstvo, <http://europski-fondovi.eu/eff>

¹² Kersan – Škabić I., Ekonomija Europske Unije, Drugo izdanje, Pula, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Fakultet ekonomije i turizma Dr. Mijo Mirković, 2015. godina, str. 204

¹³ Strategija regionalnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje do kraja 2020. godine, 2017. godina, <https://razvoj.gov.hr/o-ministarstvu/djelokrug-1939/regionalni-razvoj/razvojne-strategije/strategija-regionalnoga-razvoja-republike-hrvatske-za-razdoblje-do-kraja-2020-godine/3244>

pridonijeti društveno – gospodarskom razvoju Republike Hrvatske, u skladu s načelima održivog razvoja i stvaranjem uvjeta koji će svim dijelovima zemlje omogućavati jačanje konkurentnosti, te realizaciju vlastitih razvojnih potencijala. Zakon osigurava povezanost lokalnih i regionalnih razvojnih potreba s ciljevima kohezijske politike Europske unije, daje potporu slabije razvijenim područjima, daje odgovarajuće mjere za ravnomjern i održiv razvoj jedinica lokalne i regionalne samouprave, potiče teritorijalne suradnje, te učinkovitije korištenje sredstava strukturnih i investicijskih fondova Europske unije.¹⁴

2010. godine Vlada Republike Hrvatske usvojila je i Strategiju regionalnog razvoja za razdoblje od 2011. do 2013. godine. Strategija je sveobuhvatni dokument kojim se definiraju ciljevi usmjereni prema razvoju Hrvatske, smanjuju se regionalne nejednakosti i jačaju oni dijelovi zemlje koji zaostaju u razvoju. Strategija ima tri strateška cilja, a to su: razvoj županija i statističkih regija, razvoj potpomognutih područja i razvoj pograničnih područja.¹⁵ U lipnju 2017. godine izrađena je Strategija regionalnog razvoja do kraja 2020. Godine, a čiji su strateški ciljevi bili: povećanje kvalitete života i poticanje održivog teritorijalnog razvoja, povećanje konkurentnosti regionalnog gospodarstva i zaposlenosti, te sustavno upravljanje regionalnim razvojem.¹⁶

Vlada Republike Hrvatske je 2018. godine započela s izradom Nacionalne razvojne strategije do 2030. godine kao sveobuhvatnog akta strateškog planiranja kojim se dugoročno usmjerava razvoj društva i gospodarstva u svim važnim pitanjima za Hrvatsku, koja time prvi put od stjecanja neovisnosti dobiva okvir za razvoj u narednom desetljeću. Dokument se temelji na konkurentskim gospodarskim potencijalima Hrvatske te na prepoznatim razvojnim izazovima na regionalnoj, nacionalnoj, europskoj te globalnoj razini. Elemente strateškog okvira čine vizija Hrvatske u 2030. godini, razvojni smjerovi i strateški ciljevi.

¹⁴ Utjecaj kohezijske politike na regionalnu politiku i razvoj Hrvatske, Zagreb, Irmo, 2018. godina, str. 12 <https://polocro28.irmo.hr/wp-content/uploads/2018/07/PP-Utjecaj-Kohezijske-politike-na-regionalnu-politiku-i-razvoj-Hrvatske.pdf>

¹⁵ Kersan – Škabić I., Ekonomija Europske Unije, Drugo izdanje, Pula, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Fakultet ekonomije i turizma Dr. Mijo Mirković, 2015. godina, str. 209

¹⁶ Strategija regionalnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje do kraja 2020. godine, 2017. godina, <https://razvoj.gov.hr/o-ministarstvu/djelokrug-1939/regionalni-razvoj/razvojne-strategije/strategija-regionalnoga-razvoja-republike-hrvatske-za-razdoblje-do-kraja-2020-godine/3244>

U takvim uvjetima, Strategija definira viziju budućeg razvoja Hrvatske, vodeći računa o očekivanim globalnim i europskim trendovima, o naporima koje će trebati uložiti za ublažavanje posljedica ove pandemije, kao i o teškim posljedicama oporavka od potresa koji su pogodili Hrvatsku 2020. godine. Pritom kao osnovni cilj ostaje ubrzanje uključivog gospodarskog rasta kako bi se podigao životni standard i stvorili uvjeti za što kvalitetniji život za sve hrvatske građane.¹⁷

¹⁷ Nacionalna razvojna strategija Reoublike Hrvatske do 2030. godine, 2021. godina, https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_02_13_230.html

3.REGIONALNA KONKURENTNOST HRVATSKE

Životni i poslovni uvjeti se svugdje razlikuju pa tako i u Hrvatskoj. Kako bi procijenili stanje prema određenom području te kako bi izmjerili regionalnu konkurentnost u Hrvatskoj, koristimo Regionalni Indeks konkurentnosti i Indeks razvijenosti.

3.1. Regionalni indeks konkurentnosti

Konkurentnost postaje predmet mnogih istraživanja već pri osnutku prvih država. To je sposobnost proizvodnje dobara i usluga koja će odgovoriti izazovima međunarodnih tržišta uz istovremeno zadržavanje i drugoročno povećanje realnog dohotka stanovništva. Konkurentnost gospodarstva na nacionalnoj razini samo je odraz konkurentskih sposobnosti, tj. potencijala i ograničenja na regionalnoj i lokalnoj razini, pa se zato javlja pitanje regionalne konkurentnosti koja se u manjoj mjeri analizira i još teže definira.¹⁸

Konkurentnost je skup faktora, razvojnih politika i institucija koji utječu na kvalitetu poslovnog sektora i poslovnog okruženja.

Regionalni indeks konkurentnosti Hrvatske je analitički pokazatelj temeljem kojeg se prati i ocjenjuje konkurentnost statističkih regija i županija temeljem metodologije i istraživanja Svjetskog gospodarskog foruma i Instituta za razvoj menadžmenta iz Lausanne.¹⁹

Temelji se na kombinaciji statističkog podindeksa, koji se sastoji od 8 stupova konkurentnosti opisanih sa 116 pojedinačnih indikatora, za svaku županiju.

Regionalni indeks konkurentnosti daje bolji uvid u razinu i promjene u pogledu konkurentnosti na županijskoj razini, olakšava praćenje i analizu utjecaja iz okoline na stvaranje povoljne klime za poslovanje i investiranje, ali omogućuje i praćenje poslovnog sektora.²⁰

¹⁸ Hrčak, L. Tijanić, Regionalna (ne) konkurentnost u Republici Hrvatskoj, 2010. godina, str. 422, <https://hrcak.srce.hr/57826>

¹⁹ Zakon o regionalnom razvoju Republike Hrvatske, 2019. godina, <https://www.zakon.hr/z/239/Zakon-o-regionalnom-razvoju-Republike-Hrvatske>

²⁰ Nacionalno vijeće za konkurenstnost, Regionalni indeks konkurentnosti Hrvatske, 2013. godina, http://konkurentnost.hr/wp-content/uploads/2018/01/RIK2013_finalno_07072014.pdf

Tablica 1: Model regionalnog indeksa konkurentnosti

1. Demografija, zdravlje, kultura	Okruženje	Statistički podindeks	REGIONALNI INDEKS KONKURENTNOSTI
2. Obrazovanje			
3. Osnovna infrastruktura			
4. Poslovna infrastruktura			
5. Investicije i poduzetnička dinamika	Poslovni sektor		
6. Razvijenost poduzetništva			
7. Ekonomski rezultati – razina			
8. Ekonomski rezultati – dinamika			
1. Lokacijske prednosti	Okruženje	Perceptivni podindeks	
2. Lokalna uprava			
3. Infrastruktura			
4. Vladavina prava			
5. Obrazovanje			
6. Financijsko tržište i lokalna konkurencija	Poslovni sektor		
7. Tehnologija i inovativnost			
8. Klasteri			
9. Marketing i menadžment			

Izvor: Nacionalno vijeće za konkurentnost, Regionalni indeks konkurentnosti Hrvatske, 2013. godina. Dostupno na: http://konkurentnost.hr/wp-content/uploads/2018/01/RIK2013_finalno_07072014.pdf

Tablica prikazuje kako se Regionalni indeks konkurentnosti dijeli na statistički i perceptivni podindeks, te detaljnije na okruženje i poslovni sektor.

U Republici Hrvatskoj se 2007. godine po prvi puta provodi istraživanje Regionalnog indeksa konkurentnosti. Regionalni indeks konkurentnosti prati i ocjenjuje konkurentnost triju regija: Sjeverozapadne, Središnje i Istočne, te Jadranske regije. Jednako tako prati i konkurentnost svih hrvatskih županija. Međutim, 2012. godine Hrvatska je podijeljena na samo dvije regije, Kontinentalnu i Jadransku, te 2013. godine nije bilo moguće provesti istraživanje. Razlog tome bila je neusporedivost podataka iz 2007. i 2010. godine.

Tablica 2: Promjene u rangiranju županija po konkurentnosti

ŽUPANIJA	2007.	2010.	2013.
Grad Zagreb	1	2	1
Varaždinska	4	1	2
Istarska	3	3	3
Međimurska	2	4	4
Primorsko – goranska	6	7	5
Zadarska	9	6	6
Zagrebačka	5	5	7
Koprivničko – križevačka	7	12	8
Splitsko – dalmatinska	8	8	9
Dubrovačko – neretvanska	10	9	10
Osječko – baranjska	14	13	11
Krapinsko – zagorska	15	11	12
Karlovačka	12	14	13
Šibensko – kninska	13	10	14
Bjelovarsko – bilogorska	11	15	15
Brodsko – posavska	18	16	16
Ličko – senjska	19	18	17
Virovitičko – podravska	17	17	18
Sisačko – moslavačka	16	19	19
Vukovarsko – srijemska	21	20	20
Požeško – slavonska	20	21	21

Izvor: Nacionalno vijeće za konkurentnost, Regionalni indeks konkurentnosti Hrvatske, 2013. godina. Dostupno na: http://konkurentnost.hr/wp-content/uploads/2018/01/RIK2013_finalno_07072014.pdf

Prema podacima iz 2013. godine grad Zagreb, Varaždinska županija, Istarska, Međimurska i Primorsko – goranska županija zauzimaju prvih pet mjesta prema Regionalnom indeksu ukupne konkurentnosti. Najkonkurentnije županije su ujedno i najrazvijenije. Unutar male zemlje kao što je Hrvatska postoje značajne razlike u kvaliteti poslovnog okruženja i poslovnog sektora. Poslovno okruženje u najkonkurentnijim županijama obilježeno je uglavnom pozitivnim migracijskim saldonom, jačom prisutnošću poduzetničkih zona i većim udjelom visokoobrazovanih ljudi. Poslovno okruženje u najmanje konkurentnim županijama obilježava negativan migracijski saldo, manje poduzetničkih zona i znatno niski udio visokoobrazovanih ljudi. Poslovni sektor u najkonkurentnijim županijama obilježava bolji odnos broja

zaposlenih u malim i srednjim poduzećima, nego poslovni sektor u najmanje konkurentnim županijama.²¹

3.2. Indeks razvijenosti 2015.godina

Za ocjenjivanje i razvrstavanje jedinica lokalne i regionalne samouprave prema stupnju razvijenosti uvedena je kategorija indeksa razvijenosti. Indeks razvijenosti je kompozitni pokazatelj koji se računa kao prilagođeni prosjek standardiziranih vrijednosti društveno – gospodarskih pokazatelja radi mjerenja stupnja razvijenosti jedinica lokalne i regionalne samouprave u određenom razdoblju. Prvi je put službeno proveden u 2010. godini na temelju Zakona o regionalnom razvoju Republike Hrvatske.²² Indeks razvijenosti izračunava se temeljem brojnih pokazatelja kao što su stopa nezaposlenosti, dohodak po stanovniku, proračunski prihodi, opće kretanje stanovništva, stope obrazovanja itd.

Vrijednost indeksa razvijenosti izračunava se kao ponderirani prosjek odstupanja prethodno navedenih pokazatelja od prosjeka Republike Hrvatske.

Indeks razvijenosti se izračunava periodično, svake tri godine, a za cilj ima praćenje stupnja razvijenosti.

Prema indeksu razvijenosti jedinice lokalne samouprave razvrstane su u pet skupina:

- u I. skupinu razvrstane su jedinice lokalne samouprave čija je vrijednost indeksa razvijenosti manja od 50% prosjeka RH
- u II. skupinu razvrstane su jedinice lokalne samouprave čija je vrijednost indeksa razvijenosti između 50% i 75% prosjeka RH
- u III. skupinu razvrstane su jedinice lokalne samouprave čija je vrijednost indeksa razvijenosti između 75% i 100% prosjeka RH
- u IV. skupinu razvrstane su jedinice lokalne samouprave čija je vrijednost indeksa razvijenosti između 100% i 125% prosjeka RH

²¹ Nacionalno vijeće za sigurnost, Regionalni indeks konkurentnosti Hrvatske, 2013. godina, str. 21, http://konkurentnost.hr/wp-content/uploads/2018/01/RIK2013_finalno_07072014.pdf

²² Zakon o regionalnom razvoju Republike Hrvatske, 2019. godina, <https://www.zakon.hr/z/239/Zakon-o-regionalnom-razvoju-Republike-Hrvatske>

- u V. skupinu razvrstane su jedinice lokalne samouprave čija je vrijednost indeksa razvijenosti veća od 125% prosjeka RH

Prema indeksu razvijenosti jedinice područne (regionalne) samouprave razvrstane su u četiri skupine:

- u I. skupinu razvrstane su jedinice područne (regionalne) samouprave čija je vrijednost indeksa razvijenosti manja od 75% prosjeka RH
- u II. skupinu razvrstane su jedinice područne (regionalne) samouprave čija je vrijednost indeksa razvijenosti između 75% i 100% prosjeka RH
- u III. skupinu razvrstane su jedinice područne (regionalne) samouprave čija je vrijednost indeksa razvijenosti između 100% i 125% prosjeka RH
- u IV. skupinu razvrstane su jedinice područne (regionalne) samouprave čija je vrijednost indeksa razvijenosti veća od 125% prosjeka RH

Teritorijalne jedinice koje su više od 25% zaostajale u razvoju za prosjekom Republike Hrvatske (tj. imale su vrijednost indeksa razvijenosti manju od 75%) imale su pravo na status potpomognutih područja.²³

²³ Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske Unije, Dosadašnji izračuni indeksa razvijenosti, <https://razvoj.gov.hr/o-ministarstvu/djelokrug-1939/regionalni-razvoj/indeks-razvijenosti/dosadasnji-izracuni-indeksa-razvijenosti/3741>

Tablica 3: Indeks razvijenosti prema županijama iz 2013. godine

Županija	Indeks razvijenosti %
SKUPINA I. <75%	
Virovitičko – podravska	5,56
Brodsko – posavska	18,43
Vukovarsko – srijemska	18,73
Bjelovarsko – bilogorska	23,29
Požeško – slavonska	33,81
Sisačko – moslavačka	38,70
Osječko – baranjska	46,07
Karlovačka	56,34
Koprivničko – križevačka	59,19
Ličko – senjska	64,82
Međimurska	69,65
Krapinsko – zagorska	73,24
SKUPINA II. 75-100%	
Šibensko – kninska	80,93
Varaždinska	86,34
Splitsko – dalmatinska	93,75
SKUPINA III. 100-125%	
Zadarska	106,39
Dubrovačko – neretvanska	120,84
Zagrebačka	124,23
SKUPINA IV. >125%	
Primorsko – goranska	139,21
Istarska	156,80
Grad Zagreb	186,40

Izvor: Nacionalno vijeće za konkurentnost, Regionalni indeks konkurentnosti Hrvatske, 2013. godina. Dostupno na: http://konkurentnost.hr/wp-content/uploads/2018/01/RIK2013_finalno_07072014.pdf

3.3. Indeks razvijenosti 2017.godina

Od prosinca 2017. godine na snazi je Odluka Vlade Republike Hrvatske o razvrstavanju jedinica lokalne i područne samouprave prema stupnju razvijenosti, kojom su novim modelom izračuna Indeksa razvijenosti općine i gradovi razvrstane u 8 skupina. To su četiri iznadprosječne i četiri ispodprosječne skupine, a županije su razvrstane u četiri skupine. Od toga dvije iznadprosječne i dvije ispodprosječne.

Do novog modela izračuna došlo je zbog povećanja broja općina i gradova sa statusom potpomognutog područja. Do sada ih je bilo 264, dok po novom modelu postoji 304 općina i gradova.²⁴

Jedinice područne (regionalne) samouprave razvrstavaju se prema indeksu razvijenosti u četiri skupine:

- u I. skupinu jedinica područne (regionalne) samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u drugoj polovini ispodprosječno rangiranih jedinica područne (regionalne) samouprave
- u II. skupinu jedinica područne (regionalne) samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u prvoj polovini ispodprosječno rangiranih jedinica područne (regionalne) samouprave
- u III. skupinu jedinica područne (regionalne) samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u drugoj polovini iznadprosječno rangiranih jedinica područne (regionalne) samouprave
- u IV. skupinu jedinica područne (regionalne) samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u prvoj polovini iznadprosječno rangiranih jedinica područne (regionalne) samouprave

Jedinice lokalne samouprave razvrstavaju se prema indeksu razvijenosti u osam skupina:

- u I. skupinu jedinica lokalne samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u zadnjoj četvrtini ispodprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave
- u II. skupinu jedinica lokalne samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u trećoj četvrtini ispodprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave
- u III. skupinu jedinica lokalne samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u drugoj četvrtini ispodprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave

²⁴ Novo razvrstavanje po novom modelu izračuna indeksa razvijenosti, InterMedia projekt, <https://intermediaprojekt.hr/2018/01/05/od-1-1-2018-drugacije-razvrstavanje-jedinica-lokalne-i-podrucne-regionalne-samouprave-prema-stupnju-razvijenosti/>

- u IV. skupinu jedinica lokalne samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u prvoj četvrtini ispodprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave
- u V. skupinu jedinica lokalne samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u zadnjoj četvrtini iznadprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave
- u VI. skupini jedinica lokalne samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u trećoj četvrtini iznadprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave
- u VII. skupinu jedinica lokalne samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u drugoj četvrtini iznadprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave
- u VIII. skupinu jedinica lokalne samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u prvoj četvrtini iznadprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave²⁵

Prije se određivanje slabije razvijenih područja provodilo isključivo na lokalnoj razini, dok se prema novom sustavu provodi i na lokalnoj i na županijskoj razini.

²⁵ Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske Unije, Indeks razvijenosti, 2017. godina, <https://razvoj.gov.hr/o-ministarstvu/regionalni-razvoj/indeks-razvijenosti/112>

4.ANALIZA REGIONALNE KONKURENTNOSTI ODABRANIH ŽUPANIJA

U nastavku će biti prikazana konkurentnost dviju hrvatskih županija, Vukovarsko - srijemske i Primorsko – goranske županije. Analizira se njihov položaj, NUTS klasifikacija, Regionalni indeks konkurentnosti te Indeks razvijenosti. Dok se Vukovarsko – srijemska županija nalazi u Kontinentalnoj Hrvatskoj, a Primorsko – goranska u Jadranskoj Hrvatskoj, ove županije se razlikuju i po drugim čimbenicima, pa će biti zanimljivo usporediti njihovu konkurentnost.

4.1.Vukovarsko – srijemska županija

Vukovarsko – srijemska županija najistočnija je županija Republike Hrvatske. Prostire se na površini od 2.454 km² i jedanaesta je po veličini županija u Hrvatskoj. Graniči s dvije susjedne županije – Brodsko – posavskom i Osječko – baranjskom županijom, a s istočne strane s Republikom Srbijom. Ukupan broj stanovnika iznosi 177 583. Županija je podjeljena na 31 jedinicu lokalne samouprave, od čega je 5 gradova (Ilok, Otok, Vinkovci, Vukovar, Županja) i 26 općina.²⁶

²⁶ Vukovarsko – srijemska županija, 2017. godina, <http://www.vusz.hr/info/osnovni-podaci>

Slika 2: Položaj Vukovarsko - srijemske županije u Republici Hrvatskoj

Izvor: Nacionalno vijeće za sigurnost, Regionalni indeks konkurentnosti Hrvatske, 2013. godina. Dostupno na: http://konkurentnost.hr/wp-content/uploads/2018/01/RIK2013_finalno_07072014.pdf

NUTS klasifikacija

Prema NUTS klasifikaciji Vukovarsko – srijemska županija nalazi se u regiji NUTS II. pod nazivom Kontinentalna Hrvatska zajedno s još 13 županija (Zagrebačka, Karlovačka, Sisačko – moslavačka, Krapinsko – zagorska, Varaždinska, Međimurska, Bjelovarsko – bilogorska, Virovitičko podravska, Požeško – slavonska, Osječko – baranjska, Koprivničko – križevačka, Brodsko – posavska, Grad Zagreb).

Regionalni indeks konkurentnosti

Što se tiče regionalnog indeksa konkurentnosti Vukovarsko – srijemska županija je najbolje rezultate imala 2010. i 2013. godine kada je bila na 20. mjestu, a 2007. zauzimala je 21. mjesto.

Tablica 4: Regionalni indeks konkurentnosti Vukovarsko - srijemske županije za 2010. i 2013. godinu

INDIKATOR	2010.	2013.
STATISTIČKI	20	19
Poslovno okruženje	19	21
Poslovni sektor	18	17
PERCEPTIVNI	19	18
Poslovno okruženje	19	19
Poslovni sektor	19	18
FINALNI	20	20
Poslovno okruženje	20	21
Poslovni sektor	20	18

Izvor: Nacionalno vijeće za konkurentnost, Regionalni indeks konkurentnosti Hrvatske, 2013. godina. Dostupno na: http://konkurentnost.hr/wp-content/uploads/2018/01/RIK2013_finalno_07072014.pdf

Indeks razvijenosti 2015. godina

Vukovarsko – srijemska županija prema izračunu indeksa razvijenosti nalazi se u I. skupini razvijenosti s indeksom razvijenosti 18,73% . Grad Ilok, Grad Otok te Grad Vukovar nalaze se u II. skupini s indeksom razvijenosti između 50% i 75%, dok se Vinkovci i Županja nalaze u III. skupini s indeksom razvijenosti između 75% i 100%. Ostale općine nalaze se u II. skupini s indeksom između 50% i 75% (21 općina) te u I. skupini s indeksom razvijenosti manjim od 50% (5 općina).²⁷

Indeks razvijenosti 2017. godina

Prema izračunu indeksa razvijenosti iz 2017. godine Vukovarsko – srijemska županija se nalazi u I. skupini jedinica područne (regionalne) samouprave koja se prema vrijednosti indeksa nalazi u drugoj polovini ispodprosječno rangiranih jedinica područne samouprave. Prema podacima iz tablice u nastavku vidimo novo stanje indeksa razvijenosti te u kojim se skupinama općine i gradovi nalaze.

²⁷ Odluka o razvrstavanju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave prema stupnju razvijenosti, 2013. godina, [https://razvoj.gov.hr/UserDocImages//Istaknute%20teme/Porezne%20olak%C5%A1ice//Odluka%20o%20razvrstavanju%20jedinica%20lokalne%20i%20podru%C4%8Dne%20\(regionalne\)%20samouprave%20prema%20stupnju%20razvijenosti_22_02_2018.html](https://razvoj.gov.hr/UserDocImages//Istaknute%20teme/Porezne%20olak%C5%A1ice//Odluka%20o%20razvrstavanju%20jedinica%20lokalne%20i%20podru%C4%8Dne%20(regionalne)%20samouprave%20prema%20stupnju%20razvijenosti_22_02_2018.html)

Tablica 5: Indeks razvijenosti po gradovima i općinama, 2017. godina

GRADOVI I OPĆINE	INDEKS RAZVIJENOSTI (u postocima)	RAZVOJNE SKUPINE	
Vinkovci	103,966	Treća četvrtina iznadprosječno rangiranih	VI.
Županja	99,833	Prva četvrtina ispodprosječno rangiranih	IV.
Vukovar	99,455	Prva četvrtina ispodprosječno rangiranih	IV.
Nuštar	97,828	Prva četvrtina ispodprosječno rangiranih	IV.
Tovarnik	97,813	Prva četvrtina ispodprosječno rangiranih	IV.
Andrijaševci	97,701	Druga četvrtina ispodprosječno rangiranih	III.
Jarmina	97,445	Druga četvrtina ispodprosječno rangiranih	III.
Vođinci	96,992	Druga četvrtina ispodprosječno rangiranih	III.
Ivankovo	96,521	Druga četvrtina ispodprosječno rangiranih	III.
Ilok	95,863	Druga četvrtina ispodprosječno rangiranih	III.
Cerna	95,861	Druga četvrtina ispodprosječno rangiranih	III.
Lovas	95,605	Druga četvrtina ispodprosječno rangiranih	III.
Stari Mikanovci	95,593	Druga četvrtina ispodprosječno rangiranih	III.
Tordinci	95,516	Druga četvrtina ispodprosječno rangiranih	III.
Otok	94,814	Treća četvrtina ispodprosječno rangiranih	II.
Stari Jankovci	94,286	Treća četvrtina ispodprosječno rangiranih	II.
Gradište	93,95	Treća četvrtina ispodprosječno rangiranih	II.
Nijemci	93,81	Treća četvrtina ispodprosječno rangiranih	II.
Bošnjaci	93,354	Treća četvrtina ispodprosječno rangiranih	II.
Bogdanovci	93,042	Treća četvrtina ispodprosječno rangiranih	II.
Vrbanja	92,807	Treća četvrtina ispodprosječno rangiranih	II.
Borovo	92,771	Treća četvrtina ispodprosječno rangiranih	II.
Privlaka	92,72	Treća četvrtina ispodprosječno rangiranih	II.
Negoslavci	92,403	Zadnja četvrtina ispodprosječno rangiranih	I.
Trpinja	91,996	Zadnja četvrtina ispodprosječno rangiranih	I.
Topmpojevci	91,711	Zadnja četvrtina ispodprosječno rangiranih	I.
Štitar	91,683	Zadnja četvrtina ispodprosječno rangiranih	I.
Babina Greda	91,256	Zadnja četvrtina ispodprosječno rangiranih	I.
Drenovci	90,434	Zadnja četvrtina ispodprosječno rangiranih	I.
Markušica	89,824	Zadnja četvrtina ispodprosječno rangiranih	I.
Gunja	87,394	Zadnja četvrtina ispodprosječno rangiranih	I.

Izvor: Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske Unije, Objavljeni rezultati novog indeksa razvijenosti, 2017. godina. Dostupno na: https://razvoj.gov.hr/UserDocsImages/Vijesti%20-%20dokumenti/1.%20Preliminarni%20rezultati_novi%20model_JLS_20171026.pdf

U tablici 5. možemo vidjeti gradove i općine Vukovarsko – srijemske županije prema indeksu konkurentnosti. Podaci iz 2017. godine govore nam kako se najveći broj gradova i općina Vukovarsko – srijemske županije nalazi u II. i III. skupini, odnosno u drugoj i trećoj četvrtini ispodprosječno rangiranih. U trećoj četvrtini iznadprosječno rangiranih nalaze se samo Vinkovci, dok se u zadnjoj četvrtini ispodprosječno raznigranih nalazi čak osam gradova i oćina Vukovarsko – srijemske

županije (Negoslavci, Trpinja, Tompojevci, Stitar, Babina Greda, Drenovci, Markušica i Gunja).

4.2.Primorsko – goranska županija

Primorsko – goranska županija nalazi se na zapadu Republike Hrvatske i zauzima površinu od 3.588 km². Obuhvaća područje grada Rijeke, sjeveroistočni dio istarskog poluotoka, Kvarnerske otoke, Hrvatsko primorje i Gorski kotar. Ukupan broj stanovnika Primorsko – goranske županije je 295.300 stanovnika. Primorsko – goransku županiju čine jedinice lokalne samouprave podijeljene u 14 gradova i 22 općine.²⁸

Slika 3: Položaj Primorsko - goranske županije u Republici Hrvatskoj

Izvor: Nacionalno vijeće za konkurentnost, Regionalni indeks konkurentnosti Hrvatske, 2013. godina. Dostupno na: http://konkurentnost.hr/wp-content/uploads/2018/01/RIK2013_finalno_07072014.pdf

²⁸ Primorsko – goranska županija, 2017. godina, <https://www.pgz.hr/>

NUTS klasifikacija

Prema NUTS klasifikaciji Primorsko – goranska županija čini regiju NUTS II. pod nazivom Jadranska Hrvatska s još 6 županija (Istarska, Ličko – senjska, Zadarska, Šibensko – kninska, Splitsko – dalmatinska i Dubrovačko – neretvanska).

Regionalni indeks konkurentnosti

Prema provedenim istraživanjima Regionalnog indeksa konkurentnosti Primorsko – goranska županija zauzima peto mjesto, a ispred nje su Grad Zagreb, Varaždinska županija, Istarska i Međimurska županija. Primorsko – goranska županija duže vrijeme zauzima dobru poziciju i ima dobre rezultate među najkonkurentnijim županijama. To je županija koja se konstantno razvija. Ima dobar zemljopisni položaj, dobru prometnu povezanost, ima očuvana prirodna bogatstva, stabilnu regionalnu politiku, ima razvijeno gospodarstvo, a ujedno je i među najposjećenijim turističkim regijama.

Tablica 6: Regionalni indeks konkurentnosti Primorsko - goranske županije za 2010. i 2013. godinu

INDIKATOR	2010.	2013.
STATISTIČKI	5	3
Poslovno okruženje	6	4
Poslovni sektor	4	2
PERCEPTIVNI	12	15
Poslovno okruženje	11	16
Poslovni sektor	12	13
FINALNI	7	5
Poslovno okruženje	8	8
Poslovni sektor	7	6

Izvor: Nacionalni vijeće za konkurentnost, Regionalni indeks konkurentnosti Hrvatske, 2013. godina. Dostupno na: http://konkurentnost.hr/wp-content/uploads/2018/01/RIK2013_finalno_07072014.pdf

Indeks razvijenosti 2015.godina

Primorsko – goranska županija je nakon Grada Zagreba i Istarske županije treća po indeksu razvijenosti za 2013. godinu. Indeks razvijenosti je iznosio 139,21% iznad nacionalnog prosjeka. Prema podacima Ekonomskog instituta u Zagrebu, indeks razvijenosti se povećao u odnosu na 2010. godinu.

Indeks razvijenosti 2017. godina

Indeks razvijenosti prema novom izračunu svrstava Primorsko – goransku županiju u IV. skupinu jedinica područne (regionalne) samouprave koje se prema vrijednosti indeksa nalaze u drugoj polovini iznadprosječno rangiranih jedinica područne samouprave.²⁹ Prema podacima iz tablice u nastavku možemo vidjeti u kojim se skupinama nalaze općine i gradovi Primorsko – goranske županije.

²⁹ Intermedia projekt, Drugačije razvrstavanje jedinica lokalne i područne samouprave, 2018. godina, <https://intermediaprojekt.hr/2018/01/05/od-1-1-2018-drugacije-razvrstavanje-jedinica-lokalne-i-podrucne-regionalne-samouprave-prema-stupnju-razvijenosti/>

Tablica 7: Indeks razvijenosti po gradovima i općinama, 2017.godina

GRADOVI I OPĆINE	INDEKS RAZVIJENOSTI (u postocima)	RAZVOJNE SKUPINE	
Kostrena	117,842	Prva četvrtina iznadprosječno rangiranih	VIII.
Omišalj	115,363	Prva četvrtina iznadprosječno rangiranih	VIII.
Malinska-Dubašnica	115,117	Prva četvrtina iznadprosječno rangiranih	VIII.
Krk	113,722	Prva četvrtina iznadprosječno rangiranih	VIII.
Punat	113,245	Prva četvrtina iznadprosječno rangiranih	VIII.
Viškovo	112,868	Prva četvrtina iznadprosječno rangiranih	VIII.
Baška	111,93	Prva četvrtina iznadprosječno rangiranih	VIII.
Opatija	111,572	Prva četvrtina iznadprosječno rangiranih	VIII.
Mali Lošinj	111,493	Prva četvrtina iznadprosječno rangiranih	VIII.
Cres	111,395	Prva četvrtina iznadprosječno rangiranih	VIII.
Kastav	111,231	Prva četvrtina iznadprosječno rangiranih	VIII.
Vrbnik	110,195	Prva četvrtina iznadprosječno rangiranih	VIII.
Dobrinj	109,751	Prva četvrtina iznadprosječno rangiranih	VIII.
Crikvenica	109,121	Prva četvrtina iznadprosječno rangiranih	VIII.
Bakar	108,73	Prva četvrtina iznadprosječno rangiranih	VIII.
Matulji	108,471	Prva četvrtina iznadprosječno rangiranih	VIII.
Rijeka	108,139	Prva četvrtina iznadprosječno rangiranih	VIII.
Lovran	107,445	Druga četvrtina iznadprosječno rangiranih	VII.
Mošćenička Draga	107,188	Druga četvrtina iznadprosječno rangiranih	VII.
Lopan	106,834	Druga četvrtina iznadprosječno rangiranih	VII.
Kraljevica	106,628	Druga četvrtina iznadprosječno rangiranih	VII.
Novi Vinodolski	106,381	Druga četvrtina iznadprosječno rangiranih	VII.
Rab	106,277	Druga četvrtina iznadprosječno rangiranih	VII.
Čavle	106,229	Druga četvrtina iznadprosječno rangiranih	VII.
Jelenje	104,882	Druga četvrtina iznadprosječno rangiranih	VII.
Fužine	104,463	Treća četvrtina iznadprosječno rangiranih	VI.
Delnice	104,355	Treća četvrtina iznadprosječno rangiranih	VI.
Klana	104,306	Treća četvrtina iznadprosječno rangiranih	VI.
Vinodolska	103,984	Treća četvrtina iznadprosječno rangiranih	VI.
Lokve	101	Zadnja četvrtina iznadprosječno rangiranih	V.
Ravna Gora	100,894	Zadnja četvrtina iznadprosječno rangiranih	V.
Čabar	100,179	Zadnja četvrtina iznadprosječno rangiranih	V.
Mrkopalj	98,91	Prva četvrtina ispodprosječno rangiranih	IV.
Skrad	98,798	Prva četvrtina ispodprosječno rangiranih	IV.
Vrbovsko	98,606	Prva četvrtina ispodprosječno rangiranih	IV.
Brod Moravice	98,029	Prva četvrtina ispodprosječno rangiranih	IV.

Izvor: Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske Unije, Objavljeni rezultati novog indeksa razvijenosti, 2017. godina. Dostupno na: https://razvoj.gov.hr/UserDocsImages/Vijesti%20-%20dokumenti/1.%20Preliminarni%20rezultati_novi%20model_JLS_20171026.pdf

Iz tablice 7. možemo zaključiti kako je Primorsko – goranska županija prema indeksu razvijenosti znatno razvijenija od Vukovarsko – srijemske županije. Dok se u

Vukovarsko – srijemskoj županiji gotovo svi gradovi i općine nalaze u skupinama ispodprosječno rangiranih, u Primorsko – goranskoj se većina gradova i općina nalazi u skupinama iznadprosječno rangiranih. Mrkopalj, Skrad, Vrbovsko i Brod Moravice nalaze se IV. skupini, odnosno u prvoj četvrtini ispodprosječno rangiranih, dok se velika većina gradova i općina Primorsko – goranske županije nalazi u VIII. skupini, odnosno u prvoj četvrtini iznadprosječno rangiranih.

4.3. Usporedba odabranih županija

Nakon detaljnijeg prikaza svake županije može se lako zaključiti koja je županija konkurentnija i razvijenija. Prema navedenim pokazateljima, Vukovarsko - srijemska županija spada među srednje razvijene županije, dok Primorsko – goranska županija spada u razvijenije županije.

U Vukovarsko – srijemskoj županiji osnove gospodarskog razvoja čine prerađivačka industrija, trgovina te poljoprivreda. Gospodarstvo, najvećim dijelom prerađivačka industrija, izvozi svoje proizvode i usluge, te ostvaruje pozitivan saldo vanjskotrgovinske razmjene. Postoje također i kvalitetni turistički potencijali za razvoj kulturnog turizma poput bogate kulturno – povijesne baštine, seoskog i wellness turizma, te raznih drugih oblika kontinentalnog turizma. Kod gospodarstva Primorsko – goranske županije pronalazimo industriju i turizam. Visokorazvijeni turizam nudi kvalitetne smještaje i ugostiteljske kapacitete uz more.³⁰

BDP, zaposlenost, plaće, različiti ekonomski pokazatelji pokazuju razlike između županija Republike Hrvatske. U Hrvatskoj su 2016. godine izradili analizu gospodarstva županija i Indeks gospodarske snage županija. Ovaj indeks obuhvaća sedam pokazatelja: BDP po stanovniku, ukupni prihod poduzetnika po zaposlenom, prosječne neto plaće, neto dobit poduzetnika po zaposlenom, prihod na inozemnom tržištu poduzetnika po zaposlenom, stopa nezaposlenosti i projekcije rasta stanovništva.³¹

³⁰ Županije – velike gospodarske razlike na malom prostoru, <https://www.hgk.hr/documents/upanijevelikegospodarskerazlikenamalomprostoru5757722c5b20e65.pdf>

³¹ HGK, Indeks gospodarske snage županije, 2017. godina, <https://www.hgk.hr/documents/indeks-gospodarske-snage-zadnja5c3ef41c14f71.pdf>

Tablica 8: Indeks gospodarske snage Primorsko - goranske i Vukovarsko - srijemske županije i njegove sastavnice, 2018. godina

ŽUPANIJA	PRIMORSKO - GORANSKA	VUKOVARSKO - SRIJEMSKA
BDP po stanovniku, prosjek 2013. – 2015., Indeksi RH=100	123,3	58,5
Prosječne neto plaće po zaposlenom, prosjek 2014. – 2016.,Indeksi RH=100	99,8	86,1
Ukupni prihodi poduzetnika po zaposlenom, prosjek 2015. – 2017., Indeksi RH=100	78,4	112,3
Neto dobit poduzetnika po zaposlenom, prosjek 2015. – 2017., Indeksi RH=100	74,4	96,6
Prihod na inozemnom tržištu po zaposlenom, prosjek 2015. – 2017.,Indeksi RH=100	88,9	156,1
Stopa nezaposlenosti, prosjek 2015. – 2017.,Indeksi RH=100	132,7	56,8
Demografija – indeks promjene broja stanovnika 2021./2011.	97,0	92,3
HGK indeks gospodarske snage RH=100	106,1	85,4

Izvor: HGK Indeks gospodarske snage županija. Dostupno na: <https://www.hgk.hr/documents/indeks-gospodarske-snage-zadnja5c3ef41c14f71.pdf>

Razvijenost možemo promatrati kroz razne pokazatelje. Bruto domaći proizvod po stanovniku je najčešći i glavni pokazatelj pri usporedbi zemalja, regija i županija. Prema ovim podacima vidimo da Primorsko – goranska županija prednjači od Vukovarsko – srijemske županije, no po nekim segmentima Vukovarsko – srijemska županija pokazala se boljom. Tako vidimo da je Vukovarsko – srijemska županija po ukupnim prihodima poduzetnika po zaposlenom, neto dobiti poduzetnika po zaposlenom te prema prihodu na inozemnom tržištu po zaposlenom, ipak bolja od Primorsko – goranske županije. Sivo polje označava da je prema prihodima na

inozemnom tržištu Vukovarsko – srijemska županija najbolje rangirana od svih županija.

Nije dovoljno komentirati ovu situaciju na temelju ovih nekoliko pokazatelja, već je bitno ukupnom nacionalnom i lokalnom regionalnom politikom dodatno potaknuti razvoj Vukovarsko – srijemske županije, kako bi se što više približila onim razvijenijim.

5.ZAKLJUČAK

Usprkos velikim pomacima u hrvatskom gospodarstvu, i dalje postoje velike razlike u razvijenosti hrvatskih regija. Kohezijska politika je značajno utjecala na razvoj Republike Hrvatske. Potaknula je promjene i dala nam mogućnost korištenja sredstava iz fondova Europske unije. Vrlo je važno te fondove iskoristiti na pravilan način kako bi se postigao neki značajan pomak u razvoju te kako bi se što brže približili ostalim zemljama članicama Europske unije.

Regionalni indeks konkurentnosti i Indeks razvijenosti ukazuju na velike razlike u razini razvijenosti hrvatskih županija. Regionalni indeks konkurentnosti daje uvid u konkurentski potencijal neke županije. Obuhvaća niz indikatora prema kojima se zaključuje je li pojedino područje konkurentno ili ne, te tako dobivamo mogućnost više ulagati u područja kojima je to potrebno kako bi bila uspješnija. U zadnjih nekoliko godina porastao je broj općina i gradova koji spadaju u potpomognuta područja te je tako nastao Indeks razvijenosti prema kojem se istraživanje provodi na lokalnoj i regionalnoj razini. Velik broj općina i gradova bio je zakinut kad su u pitanju državna davanja te se sada lakše može procijeniti koje općine su najpotrebitije.

U radu je primijenjena komparativna analiza konkurentnosti dviju hrvatskih županija, Vukovarsko – srijemske županije i Primorsko – goranske županije. Prema razmatranim indeksima, Primorsko – goranska županija je konkurentnija od Vukovarsko – srijemske županije. Prema Regionalnom indeksu konkurentnosti, 2013. godine, Primorsko – goranska županija se nalazila na petom mjestu, a Vukovarsko – srijemska na 20. mjestu. Većina gradova i općina u Primorsko – goranskoj županiji nalazi se u VIII. skupini, odnosno u prvoj četvrtini iznadprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave. U Vukovarsko – srijemskoj županiji, većina gradova i općina nalazi se u zadnjoj četvrtini ispodprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave, dok se u VI. skupini, odnosno u trećoj četvrtini iznadprosječno rangiranih nalaze samo Vinkovci. Dakle, Primorsko – goranska županija je značajno konkurentnija od Vukovarsko – srijemske županije. Najznačajnije djelatnosti Primorsko – goranske županije odnose se na turizam, dok u Vukovarsko – srijemskoj županiji prevladavaju poljoprivreda i prerađivačka industrija. Svaka županija ima svoje prednosti i nedostatke, te neovisno o situaciji, mora težiti ka daljnjem razvoju.

LITERATURA

Knjige:

1. Bogunović A., Regionalna ekonomika i politika, Ekonomski fakultet Zagreb, 2011. godina
2. Čavrak V., Gospodarstvo Hrvatske, Zagreb, Politička kultura, 2011. godina
3. Devčić A., Šostar M., Regionalni razvoj i fondovi Europske unije; Prilike i izazovi, Veleučilište u Požegi, 2015. godina
4. Družić I., Hrvatski gospodarski razvoj, Zagreb, 2003. godina
5. Kersan – Škabić I., Ekonomija Europske unije, Drugo izdanje, Pula, Sveučilište Jurja Dobrile u Puli, Fakultet ekonomije i turizma Dr. Mijo Mirković, 2015. godina

Ostali izvori:

1. Europski fondovi, Europski fond za regionalni razvoj, <http://europski-fondovi.eu/program/europski-fond-za-regionalni-razvoj> (18.08.2021.)
2. Europski fondovi, Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj, <http://europski-fondovi.eu/eafrd> (18.08.2021.)
3. Europski fondovi, Europski fond za pomorstvo i ribarstvo, <http://europski-fondovi.eu/eff> (18.08. 2021.)
4. Europska komisija, Kohezijski fond, https://ec.europa.eu/regional_policy/hr/funding/cohesion-fund/ (18.08.2021.)
5. Europski socijalni fond, <http://www.esf.hr/europski-socijalni-fond/> (18.08.2021.)
6. Tijanić L., Regionalna (ne) konkurentnost u Republici Hrvatskoj, Ekonomski pregled, Vol. 61, No. 7 – 8, 2010. godina, <https://hrcak.srce.hr/57826> (25.08.2021.)
7. HGK, Indeks gospodarske snage županije, Hrvatska gospodarska komora, 2017. godina, <https://www.hgk.hr/documents/indeks-gospodarske-snage-zadnja5c3ef41c14f71.pdf> (30.09.2021.)

8. Intermedia projekt, Drugačije razvrstavanje jedinica lokalne i područne samouprave, 2018. godina, <https://intermediaprojekt.hr/2018/01/05/od-1-1-2018-drugacije-razvrstavanje-jedinica-lokalne-i-podrucne-regionalne-samouprave-prema-stupnju-razvijenosti/> (25.08.2021.)
9. Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije, Dosadašnji izračuni indeksa razvijenosti, <https://razvoj.gov.hr/o-ministarstvu/djelokrug-1939/regionalni-razvoj/indeks-razvijenosti/dosadasnji-izracuni-indeksa-razvijenosti/3741> (22.08.2021.)
10. Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije, Indeks razvijenosti, 2017. godina, <https://razvoj.gov.hr/o-ministarstvu/regionalni-razvoj/indeks-razvijenosti/112> (25.08.2021.)
11. Nacionalno vijeće za konkurentnost, Regionalni indeks konkurentnosti Hrvatske, 2013. godina, http://konkurentnost.hr/wp-content/uploads/2018/01/RIK2013_finalno_07072014.pdf (21.08.2021.)
12. Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030. godine, 2021. godina, https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_02_13_230.html (22.08.2021.)
13. Novo razvrstavanje po novom modelu izračuna indeksa razvijenosti, InterMedia projekt, <https://intermediaprojekt.hr/2018/01/05/od-1-1-2018-drugacije-razvrstavanje-jedinica-lokalne-i-podrucne-regionalne-samouprave-prema-stupnju-razvijenosti/> (22.08.2021.)
14. Odluka o razvrstavanju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave prema stupnju razvijenosti, 2013. godina, [https://razvoj.gov.hr/UserDocsImages/Istaknute%20teme/Porezne%20olak%C5%A1ice/Odluka%20o%20razvrstavanju%20jedinica%20lokalne%20i%20podru%C4%8Dne%20\(regionalne\)%20samouprave%20prema%20stupnju%20razvijenosti_22_02_2018.html](https://razvoj.gov.hr/UserDocsImages/Istaknute%20teme/Porezne%20olak%C5%A1ice/Odluka%20o%20razvrstavanju%20jedinica%20lokalne%20i%20podru%C4%8Dne%20(regionalne)%20samouprave%20prema%20stupnju%20razvijenosti_22_02_2018.html) (25.08.2021.)
15. Primorsko – goranska županija, 2017. godina, <https://www.pgz.hr/> (23.08.2021.)
16. Strategija regionalnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje do kraja 2020. godine, 2017. godina, <https://razvoj.gov.hr/o-ministarstvu/djelokrug-1939/regionalni-razvoj/razvojne-strategije/strategija-regionalnoga-razvoja-republike-hrvatske-za-razdoblje-do-kraja-2020-godine/3244> (19.08.2021.)
17. IRMO, Utjecaj kohezijske politike na regionalnu politiku i razvoj Hrvatske, Zagreb, 2018. godina, <https://polocro28.irmo.hr/wp-content/uploads/2018/07/PP-Utjecaj-Kohezijske-politike-na-regionalnu-politiku-i-razvoj-Hrvatske.pdf> (19.08.2021.)

18. Vukovarsko – srijemska županija, 2017. godina,
<http://www.vusz.hr/info/osnovni-podaci> (23.08.2021.)
19. Zakon o regionalnom razvoju Republike Hrvatske, 2019. godina,
<https://www.zakon.hr/z/239/Zakon-o-regionalnom-razvoju-Republike-Hrvatske>
(19.08.2021.)
20. HGK, Županije – velike gospodarske razlike na malom prostoru, Hrvatska
gospodarska komora,
[https://www.hgk.hr/documents/upanijevelikegospodarskerazlikenamalomprost
oru5757722c5b20e65.pdf](https://www.hgk.hr/documents/upanijevelikegospodarskerazlikenamalomprostoru5757722c5b20e65.pdf) (30.09.2021.)

POPIS SLIKA

Slika 1: Europski strukturni i investicijski fondovi.....	5
Slika 2: Položaj Vukovarsko - srijemske županije u Republici Hrvatskoj.....	19
Slika 3: Položaj Primorsko - goranske županije u Republici Hrvatskoj.....	22

POPIS TABLICA

Tablica 1: Model regionalnog indeksa konkurentnosti.....	11
Tablica 2: Promjene u rangiranju županija po konkurentnosti	12
Tablica 3: Indeks razvijenosti prema županijama iz 2013. godine.....	15
Tablica 4: Regionalni indeks konkurentnosti Vukovarsko - srijemske županije za 2010. i 2013. godinu.....	20
Tablica 5: Indeks razvijenosti po gradovima i općinama, 2017.godina.....	21
Tablica 6: Regionalni indeks konkurentnosti Primorsko - goranske županije za 2010. i 2013. godinu.....	23
Tablica 7: Indeks razvijenosti po gradovima i općinama, 2017.godina.....	25
Tablica 8: Indeks gospodarske snage Primorsko - goranske i Vukovarsko - srijemske županije i njegove sastavnice, 2018. godina	27

SAŽETAK

Predmet ovog završnog rada je Regionalni razvoj Hrvatske. Regionalni razvoj je dugoročni proces koji potiče i upravlja potencijalima nekog područja i unapređuje gospodarski i društveni razvoj. Na početku rada objašnjava se što je to regionalna politika i kako djeluje u Hrvatskoj, a kako u Europskoj uniji. Regionalna politika Europske unije služi da smanji gospodarske i socijalne razlike između regija zemalja članica. Kako bi lakše mjerili konkurentnost nekog područja u Hrvatskoj koriste se Regionalni indeks konkurentnosti i Indeks razvijenosti. Pomoću tih pokazatelja uspoređene su dvije Hrvatske županije, Vukovarsko – srijemska i Primorsko – goranska županija. Prema analiziranim podacima zaključujemo kako je Primorsko – goranska županija konkurentnija od Vukovarsko – srijemske županije.

Ključne riječi: regionalni razvoj, regionalna politika, Regionalni indeks konkurentnosti, Indeks razvijenosti

SUMMARY

The subject of this final paper is Regional Development of Croatia. Regional development is a long-term process that stimulates and manages the potential of an area and promotes economic and social development. The beginning of the paper explains what regional policy is and how it works in Croatia and how it works in the European Union. The European Union's regional policy serves to reduce the economic and social disparities between the regions of the Member States. Through various funds, it allocates funds that enable their regional development. In order to more easily measure the competitiveness of an area in Croatia, there are the Regional Competitiveness Index and the Development Index. These indicators also compared two Croatian counties, the County of Primorje – Gorski Kotar and the County of Vukovar – Srijem. According to the analyzed data, we see that the County of Primorje – Gorski Kotar is more competitive than the County of Vukovar – Srijem.

Keywords: regional development, regional policy, regional competitiveness index, development index